

Seenaa Dhoksaa Keeyyata Afurtamaa - Lakkofsa Soddoma Lama

Hisqi'el Lakkoofsa Kudha Sadii

Jeff Pippenger

2026-10-02

Ergaan akeekkachiisaa inni kitaaba Hisqi'el keessatti argamu “mallattoo marfamuu” dha. Yommuu marfamni sun jalqabe, niitiin Hisqi'el duute, Hisqi'elis du'a isheetiif akka hin gaddine ajajame. Duuti ishee, du'a isheetiif inni gadda dhabuu isaa wajjin walqabatee, marfamuu fi badiisa Yersaaleem isa dhihaachaa ture ni mallatteesse. Gochoonni isaa fi duuti ishee mallattoo akeekkachiisaa ta'u; kunis mallattoo akeekkachiisaa gara fuulduraatti Yesuus, akka “jibbisiisaa diigamuu,” tiin kaa'amu dursee agarsiisa.

Kanaafis isin yommuu wanta jibbisiisaa diigamuu, kan Daany'el raajichi dubbate, iddoo qulqulluu keessatti dhaabatee argitan, (namni dubbisu haa hubatu). Maatewos 24:15.

Yommuu alaabaan mootummaa Roomaa daangaa mana qulqullummaa keessa kaa'ame, Kiristaanonni Yersaaleem keessa jiran magaalattii irraa baqachuu qabu turan. Dhugaa-baatonni lama kan mallattoo badiisa Yersaaleem sanaa cimsee ibsan, marfamee weeraramuu ishee dura dursanii “mallattoo” sana beekuun hammam akka cimaa fi barbaachisaa ta'e irratti xiyyeeffatu; akkasumas waxyi sun dhugaa-baatonni lamaan sun guyyoota isa dhumaa keessatti “itti hojii irra oolmaan isaanii kan caalaa kallattiidhaan” akka argatan caalaatti adda baasa. Akeekkachiisa Kiristoos waa'ee badiisa Yersaaleem, Ezeqi'elii fi Yohannis mul'ata mana qulqullummaa keessatti argaman waliin walqabsiisee dubbachaa, Obboleettii White akkana barreessite:

“Utuu raajiiwwan kun yeroo diigamuu Yersaaleemitti guutamuu isaanii keessaa muraasa argatan iyyuu, guyyoota dhumaa irratti hojii irra oolmaan isaanii caalaatti kallattiidha.”

“Nuyi taateewwan guguddaa fi ulfina guutuu qabanitti seenuu keessaa, karra isaanii irra dhaabbannee jirra. Raajii saffisaan raawwatamaa jirti. Gooftaan balbala irra jira. Yeroo dhiyoo keessatti yeroo warra lubbuudhaan jiran hundumaaf dhimma guddaa ta'e tokko nu dura banamuuf jira. Falmoonni darban irra deebi'anii ka'uuf jiru; falmoonni haaraanis ni ka'u. Haalli addunyaa keenya keessatti raawwatamuuf jiran ammas illee yaada namaatti hin dhufne.” Testimonies, volume 5, 753.

Boqonnaa afuraaffaa keessatti, Hisqi'el fakkeenya raajii tokko hojiidhaan agarsiisuuf qajeelfame; fakkeenya sunis “mallattoo marfamuu” irratti xiyyeeffachaa ture. Hisqi'el kitaaba isaa keessatti yeroo shan fakkeenya raajii hojiidhaan agarsiise; obbloonni isaas isa arguu didan. Hisqi'el yeroo shan obbloomta isaatti dubbate; isaanis dhaga'uu didan. Fakkeenyonni isaa hojiidhaan agarsiifamanii fi ergaawwan isaa, garee shanqixa durboota gowwootaa kan fakkeenyoata fi dubbii isaa wajjin walqabatee dabalata “beekumsaa” fudhachuu didan agarsiisu. Dubbiin sunii fi fakkeenyonni sun, badiisa Yersaaleem wajjin kallattiidhaan walqabatu turan; badiisni sunis “guyyoota dhumaa irratti hojii irra oolmaa caalaa kallattiidhaan qabu.”

Atis ilmi namaa, sibiila xurii tokko fudhadhu, fuula kee dura kaa'i, irrattiis magaalattii jechuunis Yerusaalem fakkeessi; ishee irratti marfamuu godhi, dallaa waraanaa ishee irratti ijaari, tuullaa biyyoo ishee irratti ol kaasi; qubata waraanaas ishee irratti dhaabi, marfamtoota diigduu dallaa ishees naannoo ishee hundumaa irra kaa'i. Ammas, atis xuwwee sibiilaa tokko fudhadhuutii, sii fi magaalattii gidduutti akka dallaa sibiilaatti dhaabi; fuula kees ishee irratti qajeelchi; isheen ishee ni marfamti, atis ishee ni marsita. Kun mana Israa'eliif mallattoo ta'a.

Ati atiis cinaacha kee bitaatti ciisi, yakka mana Israa'el isa irratti baadi; akkuma baay'ina guyyoota ati isa irratti ciiftuutti yakka isaanii baatta. Ani waggoota yakka isaanii, akka baay'ina guyyoota sanaatti, sadii dhibbaa sagaltama si irratti kaa'eera; akkasitti yakka mana Israa'el baatta. Yommuu isaan xumurte immoo deebi'iitii cinaacha kee mirgaatti ciisi; ati yakka mana Yihuudaa guyyoota afurtama baatta; ani guyyaa tokko waggaa tokkoof siif murteesseera. Kanaafis fuula kee gara marfamuu Yerusaalemitti qajeelchi, irreen kees qullaa haa ta'u; ishee irratti immoo raaji. Kunoo, ani hidhaa si irratti nan kaa'a; hamma guyyoota marfamuu keetii xumurtutti cinaacha tokko irraa gara kaaniitti of hin garagalchin. Hisqi'el 4:1-8.

Mallattoo

Jechi “mallattoo” jedhu kitaaba Hisqi'el keessatti yeroo sagalitti argama. Boqonnaa afur keessatti, marfamni Yerusaalem mana Israa'eliif “mallattoo” dha. Boqonnaa kudha lamaan keessatti immoo, Hisqi'el ammas “mallattoo” ta'ee, marfamuu fi badiisa Yerusaalem agarsiisa.

Yaa ilma namaa, ati mana fincilaa ta'e keessaa in jiraatta; isaan ija argu qabu, garuu hin argan; gurra dhaga'u qabu, garuu hin dhaga'an; isaan mana fincilaa waan ta'aniif. Kanaafuu, yaa ilma namaa, mi'a godaansaatiif siif qopheessi, guyyaattis ija isaanii duratti ba'i; ija isaanii durattis iddoo kee keessaa gara iddoo biraatti godaani; tarii ni yaadu ta'a, jechuunis mana fincilaa ta'an illee. Ergasii guyyaadhaan ija isaanii duratti mi'a kee, akka mi'a godaansaatti, alatti baasi; galgala immoo ija isaanii duratti, akkuma warri booji'amanii ba'anitti, ba'i. Ija isaanii duratti dallaa keessa qoti, achiinis baasi. Ija isaanii duratti garba kee irratti baattee, yeroo dimimmisaa keessatti baasi; fuula kees haguugi, akka ati lafa hin argineef; ani mana Israa'eliif mallattoo si godheera. Hisqi'el 12:2-6.

Yommuu manni fincilaan fakkeenya hojii irra oole sana arge, hiika isaa hin beekne; kanaafuu Hisqi'eel akka isaaniif ibsu gaafatan.

Yaa ilma namaa, manni Israa'el, manni fincilaan sun, “Ati maal goota?” jedhee si hin gaafannee? Isaaniin akkana jedhi: Gooftaan Waaqayyo akkana jedha; ba'aan kun bulchaa Yerusaalem keessa jiruu fi guutummaa mana Israa'el isa isaan gidduu jiru ilaallata. Ati akkana jedhi: Ani mallattoo keessan dha; akkuma ani godhe, akkasuma isaan irratti ni ta'a; isaanii ni buqqaafamu, booji'amanii ni deemuu. Hisqi'el 12:9-11.

Marfamuu Yerusaalem guyyoota dhumaatti saba Waaqayyoo tiif mallattoo dha.

“Nabiyyoonni durii hundinuu yeroo ofii isaanii caalaa yeroo keenyaaf dubbatan; kanaafuu raajii isaanii nuuf hojii irra jira. ‘Wantoonni kun hundinuu fakkeenya ta'anii isaan irra ga'an; nu warra dhumni addunyaa irra ga'eef akeekkachiisa ta'anii immoo barreeffamanii jiru.’ 1

Qorontos 10:11. ‘Isaan wantoota isinitti warra Wangeela Hafuura Qulqulluu samii irraa ergameen lallaban sanaan amma isinitti himaman tajaajilaa turan; garuu ofii isaaniif utuu hin ta’in, nuuf akka ta’e isaanitti mul’ifame; wantoota ergamoonni Waaqayyoo illee ilaaluu hawwan sana.’ 1 Phexiros 1:12....”

“Kitaabni Qulqulluun qabeenya isaa dhaloota isa dhumaa kanaaf kuusee walitti hidhatee qaba. Taateewwan guguddoon hundi fi raawwiileen ulfina qabeeyyii seenaa Kakuu Moofaa keessatti ta’an hundinuu guyyoota isa dhumaa kana keessatti waldaa keessatti irra deebi’anii ta’aa turan, ammas ta’aa jiru.” Selected Messages, book 3, 338, 339.

Guyyaa Kanauma

Hisqi’eel fakkeenya raawwatame keessatti kan “marfamuu fi barbadaa’uu Yerusaaalem” jedhuun guyyoota dhumaa keessatti saba Waaqayyootiif mallattoo dha.

Ammas waggaa saglaffaatti, ji’a kurnaffaatti, guyyaa kurnaffaa ji’icha keessaatti, dubbiin Waaqayyoo gara kootti dhufe; akkana jedhe; Yaa ilma namaa, maqaa guyyaa kanaa, jechuunis guyyaa kanauma barreessi; mootichi Baabilon guyyaa kanauma Yerusaaalemitti marsaa isaa jalqabe.

Mammaaksa kana mana fincilaa sanaaf dubbadhu; akkanas isaaniin jedhi, Gooftaan Waaqayyoo akkana jedhu; Xuwwee kaa’i, eeyyee, isa kaa’i; bishaanis itti naqi. Kutaa isaa hundumaa itti walitti qabi, jechuunis kutaa gaarii hundumaa, qomaa fi irree; lafee filatamoodhaanis guuti. Hoolota keessaa isa filatamaa fudhadhu; lafeewwanis isa jala gubi; akka gaariitti ni’a; lafeewwan isaas achi keessatti haa bilchaatan. Kanaafuu Gooftaan Waaqayyoo akkana jedhu; Magaalaa dhiigaatiif wayyoo, jechuunis xuwwee xuriin isaa keessa jiru, xuriin isaas keessaa hin baane sanaaf! Kutaa kutaan isa keessaa baasaa; ixaan akka isa irratti hin buune. Dhiigni ishee gidduu ishee keessa jiraatii; isheen isa kattaa irraatti ol kaaftee kaa’atte; akka biyyoo isa hin haguugneef lafa irratti hin dhangalaafne; dheekkamsi ol ka’ee haaloo akka baafatuuf; dhiiga ishee akka hin haguugamneef ani kattaa irraatti ol kaasee kaa’eera.

Kanaafuu akkana jedha Gooftaan Waaqayyoo; Yaa magaalattii dhiiga dhangalaastuu, siif jechuunis badiin siif haa ta’u! Ani tuula ibiddaaf ta’u guddaa nan godha. Muka walitti tuuli, ibidda qabsiisi, foon guutummaatti bilcheessi, mi’eessituus itti dabaluu, lafeewwanis haa gubaman. Sana booddees qodaa sana duwwaa isa irratti ibidda boba’u irra kaa’i, akka sibiilli diimaa isaa ho’ee gubuuf, akka xureessi isaa keessatti baqee ba’uuf, akka xuriin isaa baduuf. Isheen sobaan of dadhabsite; xuriin ishee guddaan ishee keessaa hin baane; xuriin ishee ibidda keessa ta’a. Xuraa’ummaa kee keessa sagaagalummaan jira; ani si qulqulleessuuf yaaleera, ati garuu hin qulqullofne; kanaaf hanga dheekkamsi koo sitti boqotutti si’achi xuraa’ummaa kee irraa hin qulqulloofnu. Ani, Waaqayyoo, dubbadheera; inni ni ta’a, anis nan raawwadha; ani duubatti hin deebi’u, hin qusadhu, hinis gaabbuu; akka karaawwan keetti, akka hojiiwwan keetti si irratti murtii ni kennu, jedha Gooftaan Waaqayyoo.

Akkasumas dubbiin Waaqayyoo gara koo dhufe, akkana jedhee: Yaa ilma namaa, kunoo, ani waan ija kee hawwisiisu tokko rukutaa tokkon si irraa nan fudhadha; ta’us ati hin boo’in yookaan hin gaddin, imimmaan kees hin dhangala’in. Iyyuu of qusadhu, warra du’eef gadda

hin godhin; marata mataa keetii mataatti hidhadhu, kophee kees miilla keerratti uffadhu, hidhii kee hin haguugin, buddeena namootaas hin nyaatin. Anis ganama saba dubbise; galgala immoo haati manaa koo duute; anis ganama akkuma ajajame sana godhe. Sabnis naanan jedhe, Ati waan akkas gootu kana jechuun wantoonni kun nuuf maal akka ta'an nutti hin himtuu ree?

Ani immoo isaaniin jedhe, Dubbiin Waaqayyo akkana jedhu natti dhufe; mana Israa'elitti dubbadhu, Gooftaan Waaqni akkana jedha; Kunoo, ani iddoo qulqullummaa koo, ulfina jabina keessanii, hawwii ija keessanii, isa lubbuun keessan mararfattu nan xureessa; ilmaan keessanii dhiiraa fi dubartiin isin achitti dhiiftan immoo goraadeedhaan ni kufu. Isinis akkuma ani godhe ni gootu; afaan keessan hin haguuggatanu, buddeena namootaas hin nyaattanu. Matalawwan keessan mataa keessan irra ni ta'u, kopheen keessanis miilla keessan irra ni ta'a; hin boossan yookaan hin iyyitan; garuu cubbuu keessaniif ni baddu, walii keessan gidduuttis ni aadu. Akkasiin Hisqi'eel mallattoo isiniif ta'a; akka waan inni godhe hundumaatti isinis ni gootu; yeroo kun dhufu immoo ani Gooftaa Waaqayyo ta'uu koo ni beektu. Hisqi'eel 24:1–24.

Hisqi'eel mallattoo isa marfamuu Yersaalem jalqabaa fi barbadaa'uun ishee xumuraa addaan baasu dha; sana booddees, booji'amuu miseensota waldaa Adventistii Guyyaa Torbaffaa Laa'oodiqiyaa.

“Yommuu Kiristoos irraa ol ka'ee gaara Ejersa Zayit irraa gad ilaalu, haala wantootaa kana waldaa hunda keessatti argame ni arge. Akeekkachiisni sun warra karaa ummata Yersaalem duukaa bu'anii, warra ifa guddaa akkasii qabanii turan hundumaaf ni bu'a. Ummatni kun akeekkachiisa ta'ee fuula keenya dura jira. Akeekkachiisa Waaqayyoo bara keenya kana keessatti diduudhaan, namoonni cubbuu Yersaalem irra deebi'anii hojjechaa jiru. Gooftaan waan ergamaan namaa hin argine, hin arguus hin barbaanne ni arga—bu'aa yaada fi qophiin namaa hundi Battle Creek keessatti geessisu. Inni waan Waaqni tokko gochuu danda'u hunda godheera. Cubbuun isaanii hamma daangaa qalbiin jijjiirrachuun hin dhaga'amneetti akka hin geenyeef, inni ifa ija ummata sanaa duratti ni balaqqisiise. Garuu adeemsa dheeraa irraa maqaa bu'uu seera qajeelinaa fi qajeelummaa irraa fagaachuutiin, namoonni bakka ifni fi dhugaan, haqni fi araarri itti hin hubatamne keessa of kaa'aniiru. Karaan kun qaama amala isaanii isa keessaa ta'eera.” Testimonies, volume 8, 68.

Dhugaa Baatota Lama kan Alfaa fi Oomeegaa

Hisqi'eel humna uumamaa ol ta'een afaan-dhabduu taasifamee ture; yeroo Yersaalem kufte immoo ammas dubbachuu akka danda'u, yeroo sanaas “mallattoo” akka ta'u isatti himame. Hisqi'eel du'a haadha manaa isaa irratti gadda dhabuu isaatiin, yeroo marfamni sun jalqabametti mallattoo alfaa agarsiise; yeroo Yersaalem kufte immoo afaan Hisqi'eel banamuun isaa mallattoo oomeegaa ture. Marfamni sun hamma badiisatti geessu, jalqabaafi dhuma isaatiin mallattoodhaan irratti mallatteeffameera. Fakkeenyauma sana keessatti, dhugaa-bahaan lammaffaan mallattoo alfaa fi oomeegaa, du'a “waan ija Hisqi'eel hawwu” akka alfaatti, akkasumas du'a “waan ija ummataa hawwu” akka mallattoo oomeegaa yeroo sanaatti agarsiifameera. Yeroon waggaa tokkoo fi walakkaa sun dhugaa-baatota lama, alfaa fi oomeegaa, qaba. Du'ni haadha manaa Hisqi'eel booji'amuu fi loltoota miilla jalatti dhidhiitamuu isaanii bakka bu'e; du'ni oomeegaa Yersaalem immoo mana qulqullummaa miilla jalatti dhidhiitamuu isaa bakka bu'e.

Kanaaf Hisqi'eel isinitti mallattoo ta'a; akkuma inni hojjetee sana hundumaa isin ni gootu; yeroo kun dhufus ani Waaqayyo Gooftaa ta'uu koo ni beektu. Ati ilmi namaa, guyyaa ani humna isaanii, gammachuu ulfina isaanii, hawwii ija isaanii, waan qalbii isaanii irra kaa'atan, jechuunis ilmaan isaanii fi intallan isaanii isaan irraa fudhadhu sanatti, inni guyyaa sana baqatee hafe sun akka gurra keetiin dhageessuuf gara kee hin dhufu ree? Guyyaa sana afaan kee isa baqatee hafe sanaaf ni banama; ni dubbatta, si'achi immoo afaan keessaa hin citu; ati isaaniif mallattoo ni taata; isaanis ani Waaqayyo ta'uu koo ni beeku. Hisqi'eel 24:24–27.

Du'a Jaha

Duuti niitii Hisqi'el jalqaba marfamuu fi du'a Yersaalem agarsiisa; Yersaalem immoo raajii keessatti misirroo Kiristoos ti; kunis seera Dilbataa yeroo dhufu dhihoo jiru, isa yeroo marfamuu fakkeeffameen dura adeemsifamu, ni ibsa. Yeroon marfamuu fi badiisni waqtiilee mallattoo lama adda addaa ta'anidha, garuu walitti hidhata kallattiin qabu. Marfamni yeroo dheeraadha; badiisni immoo yeroo tokkicha irratti raawwatamu. Badiisni sun seera Dilbataa dha; innis yeroo bifa bineensichaa hundeeffamuu dura adeemsifamuun dura dhufa. Yeroon bifa bineensichaa mallattoo bineensichaatiin xumurama. Yesus yeroo Maatewos boqonnaa digdamii afur keessatti mallattoo badiisa Yersaalem ibse, guyyoota Nohiis ni caqase.

Garuu akkuma bara Nohiitti ta'e, dhufuun Ilma namaas akkasuma ta'a. Akkuma guyyoota lolaa sana dura turan keessatti isaan nyaachaa, dhugaa, fuudhaa fi heerumaa turanitti, hamma guyyaa Nohi doonii keessa seene sanatti; lolaan dhufee hunduma isaanii hamma balleessetti homaa hin hubanne; dhufuun Ilma namaas akkasuma ta'a. Maatewos 24:37–39.

Bara Nohiitti balballi carraa qorannaa cufame; kunis seera Dilbataa yeroo dhihootti dhufu fakkeessuudhaan agarsiisa, seerri sun immoo balballi Onkoloolessa 22, 1844tti cufameen akkasuma fakkeeffameera. Yeroon walga'ii qubannaa Exeter kan Hagayya 12–17 bara 1844 irraa jalqabee, yeroo raajii isa gara balbala cufamaatti geessu bakka bu'a.

Bara Noh keessatti, Noh ergamaa sadaffaa bakka bu'ee ture, ergamaan sadaffaanis balbala cufamaa Onkoloolessa 22, 1844 irra ga'e. Bara Noh keessatti, kan akka Yesuus jedhetti akka “dhufaatii Ilma namaa” ta'u keessatti, ergamoonni sadan Mul'ata boqonnaa kudha afur keessaa gara balbala cufamaatti geessan. William Miller ergaa ergamaa jalqabaa bakka bu'e, bara Noh keessattis Henokiin fakkeenfamee ture. Yihudaan ergaa Henok ergaa Miller wajjin wal madaalu akka qabu ni ibsa.

Eenook inni Addaam irraa dhaloota torbaffaa ta'es waa'ee isaanii kana dursee raajii dubbate; akkana jedhe: “Kunoo, Gooftaan qulqulloota isaa kuma kudhan hedduudhaan dhufa; hundumaa irratti murtii raawwachuuf, namoota hundumaa keessaa warra Waaqayyoon hin sodaanne hundumaa gocha isaanii hunda hammina Waaqayyoon hin sodaanne keessatti hojjetaniin, akkasumas dubbii jajjabaa isaanii hunda isa irratti cubbamooni Waaqayyoon hin sodaanne dubbatanitti himachuuf.” Yihudaa 1:14, 15.

Ergaan ergamaa jalqabaa kan Miilaar “firdii” akka ergaa Henookiin fakkeeffametti labse. Jalqabi Henook “kan Adaam irraa torbaffaa” ta'uun mallatteeffameera. Ergaan Miilaar immoo dhufaatii “yeroo torbaa” mootummaa kaabaa irratti dhufetiin jalqabee xumurame; waggaa afurtamii jaha

booda, yeroo “yeroon torbaa” mootummaa kibbaa irratti raawwatametti, ergamaan sadaffaan Onkoloolessa 22, 1844tti dhufe. Henookii fi Miilaar lamaan isaanii, warri ergamtoota sa’aatii firdii ta’an, lakkoofsi torba akka adda baafamee ibsametti jalqaban. Yeroon Henook, isa torbaffaadhaan jalqabe, guyyoota torbaan lubbu-qabeeyyiin gara dooniitti seenan hamma balballi humna ol waaqaaatiin cufamutti tureen xumurame. Yesus yeroo hundumaa dhuma jalqabaatiin ibsa.

Enook Matusaalem dhalche; innis immoo Laamek dhalche. Laamekii fi Matusaalem ergaa ergamaa lammaffaa akkasumas ergaa iyya halkan keessaa bakka bu’u. Iyya halkan keessaa sun hamma balbala cufamaatti tarkaanfate; kanaafis Matusaalemiin bakka buufama, inni waggaa lolichi dhufe keessatti du’e. Laamek ergaa ergamaa lammaffaa bakka bu’a ture; Laamekis waggaa shan lolicha dura du’e. Waggoota shanan du’a Laamek irraa jalqabee hamma du’a Matusaalemitti, yeroo balbalichi cufametti, yeroo duuti misirrittiin Hisqi’el jalqaba yeroo gara du’a misirrittii Kiristoos geessu agarsiistu, isheen Matusaalemiin bakka buufamtu, fakkeesse.

Eenook ergamaa isa jalqabaa kan bara 1798tti dhufe fakkeesse; Laameek immoo ergamaa isa lammaffaa kan Ebla 19, 1844tti dhufe fakkeesse; Matuusaalaan immoo iyyuu walakkaa halkan keessaa, Exeter irraa jalqabee hamma balbala cufamaatti kan Onkoloolessa 22, 1844tti ga’e, isa Nohiin fakkeeffame, fakkeesse. Waggaa shanan du’a Laameek irraa hamma du’a Matuusaalaatti jiran, waggaa tokkoo fi walakkaa 587 BC irraa hamma 586 BCtti jiran fakkeessan. Waggaa shanan sun Laameek irraa hamma Matuusaalaatti jiran, waggaa shan 1448 irraa hamma 1453tti jiran fakkeessu.

Onkoloolessa 31, 1448 irratti, Yohaannis Palaaiologos du’e; obboleessi isaa, Koonistaantiin kudha tokkooffaan, (Koonistaantiin isa dhumaa), mootummaa Roomee bahaa irra taa’uuf aangoo Islaamaa Turkii irraa hayyama barbaade. Harka kennuun isaa Adoolessa 27, 1299 irratti, Mul’ata boqonnaa sagal keessatti waggoota dhibba tokkoo fi shantama lammaffaa, kan keeyyata kudhan keessatti ibsame, raawwate. Du’a Yohaannis Palaaiologos waggaa shan booda, obboleessi isaa Koonistaantiin kudha tokkooffaan dallaa Qonstantiinoophiyaa irratti du’e, yeroo Mehmed II mootummaa Biizaantiyamii kan Roomee bahaa injifate. Mehmed maqaa Mohammad irraa afaan Turkiitiin irraa maddessee dha; kanaafuu, duuti Mohammad isa jalqabaa bara 632 keessatti, isa raajii waggaa dhibba tokkoo fi shantama isa jalqabaa Mul’ata boqonnaa sagal, (kan keeyyata shan keessatti argamu), jalqabe, waggaa dhibba saddeetii fi digdamii tokko booddee harka “Mohammad isa lammaffaa”tiin du’a Koonistaantiin isa dhumaa waliin xumurame. Mohammad du’a isaa waggaa shan dura kufaatii Roomee dursee dubbatee ture; innis Turkii maqaan isaa Mohammad isa lammaffaa jedhamu sanaan raawwatame.

Qonsixiin, inni isa dhumaa, inni kudha tokkooffaan, lolicha Qonstantinoophel keessatti du’e; akkasumas du’a obboleessa isaa Yohaannis irraa kaasee hamma du’a ofiisaatti waggoota shan ta’uu isaa ifa godha. Waggoonni shanan sunis waggoota shanan du’a Laameek ilma irraa kaasee hamma du’a abbaa isaa Maatusaalaaatti, waggaa shan booddee yeroo balballi doonii irratti cufametti, fakkeenyaan mul’ataniiru. Kanaafuu, duuti misirroo Hisqi’eel du’a Laameekiin fakkeeffame; lamaan isaanii walitti dhufaniis du’a Yohaannis Paalaayologos bara 1448 keessatti ta’eef ragaa ni kennu. Duuti Maatusaalaan itti aansuunis du’a misirroo Kiristoosii fi badiisa Yersaalem bara 586 BC waliin wal sima; lamaan isaanii walitti dhufaniis du’a Qonsixiin isa

kudha tokkoffaa waliin wal simatu.

Dhugaa baatonni sadii kan yeroo raajii du'aan jalqabee du'aan xumuramu keessaa jiran, yeroo bifa bineensichaa hundeeffamuu kan mallattoo bineensichaatiin xumuramu ibsu; innis seenaa Millerite keessatti labsii iyya halkan keessaa wajjin wal-sima, akkasumas seenaa keenya ammaa keessatti hundeeffamuu bifa bineensichaa kan mallattoo bineensichaatiin xumuramu wajjin walitti dhufa. Yommuu mallattoon bineensichaa seera Dilbataa yeroo dhihoo dhufu keessatti raawwatamu, “dubbiin” raajii sun akka Hisqi’eel yeroo Yersaaleem balleeffamte fedha mataa isaatiin “dubbachuu” danda’eetti waliigaltee keessatti ni ga’a.

Dubbachuu

Seera Dilbataatti, kan badiinsa Yersaalemaan fakkeeffamee mul’atu sanatti, dubbii raajii Ameerikaan dubbattu akka raajii sobaa afaan bineensaa fakkaatee dubbatuutti mallatteeffama.

Aniis bineensa biraa kan lafa keessaa ol ba’u arge; inniis gaanfa lama akka hoolaatti qabu ture, akka bineensa mootummaa bishaan keessaa ba’e sanaatti immoo dubbata ture. Mul’ata 13:11.

Yeroo seerri Dilbataa ba’u, Bala’aam yeroo sadaffaatiif harree isaa rukuta; achiis harreen sun dubbatti.

Waaqayyoonis afaan harree sanaa bane; isheenis Bala’aamiin, “Ani maal si irratti hojjedhe, ati yeroo sadii na rukuttee?” jette. Bala’aamis harree sanaan, “Ati natti qoosteerta; utuu goraadeen harka koo keessa jiraatee, amma si nan ajjeesa ture” jedhe. Harreenis Bala’aamiin, “Ani harree kee, kan ati yeroo ani kan kee ta’ee jalqabee hamma har’aatti irra yaabbattu miti ree? Ani yeroo tokko illee akkas si irratti gochuu nan beekaa turee?” jette. Innis, “Lakki” jedhe. Lakkobsa 22:28–30.

Raajichi sobaa seera Dilbataatti dubbata; Islaamis seera Dilbataatti dubbata. Lamaan isaaniiuu raajii ahaan sobdoota raajii ti. Seera Dilbataatti, “mul’anni” Habaquuq isa tursiifame dubbata.

Mul’anni yeroo murtaa’eef amma iyyuu jira; dhuma irratti garuu ni dubbata, sobas hin ta’u; yoo tures isa eeggadhu; inni dhugumaan ni dhufaatii, hin turus. Habakkuk 2:3.

Habakuk raajicha dhugaa dha; innis raajota sobaa wajjin faallaa ta’ee dubbata. “Mul’anni” Habakuk afaan Hisqi’el duraan arrabaa ture sanaa irraa dubbata; afaan isaas ergasii banama. Abdii afaan Waaqayyoo ta’uu immoo Ermiyaasiif kenname.

Maaliif dhukkubni koo yeroo hundumaa ta’a, madaan koos kan hin fayyine, kan fayyuu dide? Ati anaaf guutummaan guutuutti akka nama sobaatti, akka bishaan ni dhaabata jedhamanii garuu hin jiraanneetti naa taataa? Kanaafuu, Waaqayyoo akkana jedha, Ati yoo deebi’te, anis deebisee si nan fida, atis fuula koo dura ni dhaabbatta; yoo isa gatii guddaa qabu isa gadhee keessaa baafte, akka afaan koo ni taata; isaan gara keetti haa deebi’an; ati garuu gara isaanii hin deebi’in. Ermiyaas 15:18, 19.

Yeroo seerri Dilbataa ba’u, afaan-dhibuun ji’oota sagalii Zakkaariyaas irra ture ni dhume yeroo inni dubbatee maqaan ilmi isaa Yohannis ta’uu isaa mirkaneesse. Zakkaariyaas hoggantoota dubbii

ergamaa sadaffaa amanuu didan bakka bu'e; Yohannis immoo sochii Eliyaas, waldaa dhufaatii lammaffaa Kiristoos simachiisu bakka bu'e.

Zakariyaasis ergamichaatiin, “Kun akka ta’u maaliin beeka? Ani nama dulloomeedha, haati manaa koos umuriidhaan baay’ee darbeteetti” jedhe. Ergamaanis deebisee isaatiin, “Ani Gabri’eel, kan fuula Waaqayyoo duratti dhaabbadhu; siif dubbachuufii oduu gammachiisaa kana si beeksisuuf ergameera. Kunoo immoo, ati hamma wantoonni kun yeroo isaanii keessatti raawwatamanitti afaan qabatta; dubbachuus hin dandeessu; sababni isaas, ati dubbii koo, isa yeroo isaatti raawwatamu, hin amanne” jedhe.

Ummatichis Zakkaariyaasiif ni eeggatan; inni mana qulqullummaa keessatti yeroo dheeraa tureefis ni dinqifatan. Inni yommuu ba’e immoo isaanitti dubbachuu hin dandeenye; innis mana qulqullummaa keessatti mul’ata tokko akka arge hubatan; inni isaaniif mallattoo harkaan agarsiisaa ture, arrabas malee hafe. Luqaas 1:18–22.

Zakkaariyaas garee saddeettaffaa luboota keessaa ture.

Bara mootummaa Heroodis, mootii Yihudaa keessatti, luba tokko kan maqaan isaa Zakaariyaas jedhamu ture; innis garee Abiyaa keessaa ture; niitiin isaas keessaa intaloota Aroon turte, maqaan ishees Elisabeex ture. Isaan lamaan iyyuu Waaqayyoo duratti qajeelota turan; ajajawwan hundumaa fi seera-qajeelfamoota Gooftaa keessatti mudaa malee deddeebi’aa turan. Ilmas hin qabne turan; sababiin isaas Elisabeex dhala-dhabduu turte, isaan lamaanis umurii keessatti baay’ee darbanii turan. Akkasumas, yeroo inni tartiiba garee isaa keessatti Waaqayyoo duratti hojii lubummaa hojjachaa turetti, akka duudhaa hojii lubummaa sanaatti, gara mana qulqullummaa Gooftaa seenee ixaana aarsuuf ixaan saamuun isaa ga’e. Yeroo ixaanni aarfamutti, tuuti sabaa hundinuu alatti kadhachaa turte. Luqaas 1:5–10.

Raajonni hundinuu bara dhumaa ni bakka bu’u; Zakaariyaasis akkuma Hisqi’eel mana qulqullummaa keessa seene. Inni garee luboota isa saddeettaffaa keessaa ture; kunis mallattoo lubbuu saddeetii doonii Nohi keessa turanii addunyaa moofaa irraa gara addunyaa haaraatti ce’anii dha. Innii fi haati manaa isaa lamaan isaanii iyyuu komii hin qabne turan; garuu Zakaariyaas dubbii Gabri’eelitti ni shakkee ture. Sochiin Millerite jalqabatti Filadelfiyaa (kan komii hin qabne) akka turan; garuu bara 1856 keessa gara Laa’odiiqeyaa ni ce’e. Bara dhumaa keessatti, ergaan ergamaa ergaa ergamaa sadaffaa dha; ergaan Gabri’eelis Zakaariyaasiif kenne ergaa ergamaa sadaffaa ni bakka bu’a, akkasumas ergaa Eliyaas, akkuma Yohaannis Cuuphaan bakka bu’e sana.

Ergamaan Gooftaa tokkoas cinaacha mirgaa iddoo aarsaa ixaanaa bira dhaabatee isatti mul’ate. Zakkaariyaas yeroo isa argu ni raafame; sodaanis isa irratti bu’e. Ergamaan garuu akkana isaan jedhe, “Hin sodaatin, Zakkaariyaa; kadhannaan kee dhaga’ameera; haati manaa keetii Elisheebet ilmaa siif ni deessi, maqaa isaas Yohaannis jettee moggaasta. Ati gammachuu fi ililchaan guutamta; baay’eenis dhalachuu isaatti ni gammadu. Inni fuula Gooftaa duratti guddaa ni ta’a; wayinii yookiin dhugaatii cimaa hin dhugu; gadameessa haadha isaa keessaas eegalee Hafuura Qulqulluudhaan ni guutama. Ilmaan Israa’el keessaa baay’eedhaas gara Gooftaa Waaqa isaanii ni deebisa. Innis garaa abbootii gara ijoolleetti, warra hin ajajamnes gara ogummaa warra qajeelotaa deebisuuf; sabni Gooftaadhaaf qophaa’e akka qophaa’uuf, hafuura fi humna Eliyaasiin isa dura ni adeema.” Zakkaariyaasis ergamichaan, “Kana maaliin

nan beeka? Ani nama dulloomeessa; haati manaa koos waggaadhaan baay'ee darbiteerti” jedhe. Ergamaanis deebisee akkana isaan jedhe, “Ani Gabri’el, isa fuula Waaqayyoo duratti dhaabatu; waan gammachiisaa kana sitti dubbachuuf, sitti himuufis ergameera.” Luqaas 1:11–19.

Zakariyas ergaan Eliyaas isa dhufu sana akka raawwatamu shakke.

Kunoo, ani guyyaa guddaa fi sodaachisaa kan Gooftaa dhufu sana dura Eeliyaas raajicha isiniif nan erga; inni akka ani dhufee lafa abaaruudhaan hin rukunneef, garaa abbootii gara ijoolleetti, garaa ijoollees gara abbootii isaaniitti ni deebisa. Miilkiyaas 4:5, 6.

Obboleettiin White, haala boqonnaa sagal keessatti mallattoo kennuu Hisqi’eel ilaalchisee, geggeessitoonni waldaa Adventistii Guyyaa Torbaffaa Laa’odiiqeyaa maaliif amantii dhabuudhaan Zakkaariyaasiin fakkeeffaman akka ta’an ibsiti.

“Warri kufaatii isaanii hafuuraa irratti hin gaddine, yookaan cubbuu warra kaanii irratti hin boo’in, chaappaa Waaqayyoo malee ni hafan. Gooftaan ergamtoota Isaa, namoota meeshaa ajjeechaa harka isaanii keessa qaban, akkana jedhee ajaja: ‘Isaan duukaa magaalaa keessa darbaa dhaqaatii rukutaa; iji keessan hin mararfin, garaa laafinas hin qabaatinaa; jaarsolii fi dargaggoota, durboota, daa’imman xixinnoo fi dubartoota illee guutummaatti fixaatii ajjeesaa; garuu nama mallattoo qabu kamitti iyyuu hin dhihaatinaa; iddoo qulqullummaa Koo irraa jalqabaa. Sana booda isaan jaarsolii mana sana dura turan irraa jalqaban.’

“Asitti waldaan—iddoo qulqullummaa Gooftaa—jalqabarratti rukutaa dheekkamsa Waaqayyoo kan ishee mudate akka ta’e ni argina. Jaarsoliin durii, warri Waaqayyoo ifa guddaa isaaniif kenneefi eegdoota faayidaa hafuuraa sabaatiif dhaabachaa turan, amanannaa isaanii gananiiru. Isaan dinqiiwwan akka bara duriitti ta’anii fi mul’ata ifaa humna Waaqayyoo eeguun nu hin barbaachisu jedhu qabatanii turan. Yeroon jijjiirameera. Dubbiin kun amanuu-dhabuu isaanii ni jabeessa; isaanis ni jedhu: Gooftaan waan gaarii hin hojjetu, yookaan waan hamaa hin hojjetu. Inni saba isaa murtiidhaan daawwachuuf baay’ee gara-laafessaadha. Kanaafuu, ‘Nagaa fi nagaa keessa jiraachuu’ jechuun iyya isaanii ta’eera; kunis namoota deebi’anii sagalee isaanii akka malakataatti ol hin kaafne, saba Waaqayyoo irra-daddarbaa isaanii fi mana Yaaqoob cubbuu isaanii itti agarsiisan irraa dhufa. Sareewwan arraba hin qabne, warri hin dutne sun, isaanuma haaloo qajeelaa Waaqayyoo aaree sana kan itti dhaga’amu. Dhiironni, shamarran, fi ijoolleen xixinnoon hundumtuu waliin badu.” Testimonies, jildii 5, 211.

Zakariyaan ergaa ergamaa sadaffaa, isa ergaa Eliyaas ta’ee seenaa Yohaannis Cuuphaasaa akkasumas seenaa William Miller irra deebi’ee ibsu, shakke.

Ji’oota Shan

Elisabeet ulfaa ishee ji’oota shaniif dhoksitee turte.

Guyyoota sana booddee niitiin isaa Elizaa’eebet ulfoofte; akkanas jettee ji’a shan of dhoksite; “Akkuma kana Gooftaan guyyoota inni ana ilaalee qaanii koo namoota gidduudhaa irraa fuudhuuf naaf godhe.” Ji’a ja’affaattis ergamaan Gabri’eel magaalaa Galiilaa keessaa

Naazireet jedhamtuutti Waaqa irraa ergame. Luqaas 1:24–26.

Zakariyaas kutaa lammaffaa saddeettaffaa lubootaa keessaa ture; kunis guyyaa saddeettaffaatti yeroo ilma isaa Yohaannis dhagna qabachuun raawwatamu, yeroo Zakariyaas deebi'ee dubbatu wajjin wal-sima. Innii fi ilma isaa Yohaannis lubbuulee saddeet warra dooni Noh irra turan bakka bu'u; isaanis bishaan lolaa du'a fide keessaa ji'oota shaniif, jechuun guyyoota dhibba tokkoo fi shantamaaf dhokfatamanii turan. Guyyoonni dhibba tokkoo fi shantamni ulfaa'uu fi bishaan lolaa keessaa, yeroo lama ji'oota shanii Mul'ata sagaal keessatti ibsaman wajjin wal-simu.

Zakariyaasii fi ilma isaa Yohannis yeroo waldaan torbaffaan Laoodeeqiyaa gara waldaa saddeettaffaa Filadelfiyaa ceetutti illee ni bakka bu'u. Tajaajilli Zakariyaasii yeroo ramaddii saddeettaffaa keessa ture irraa jalqabee hanga guyyaa saddeettaffaatti dhagna qabsiifamuun ilma isaa Yohannisitti ga'utti, yeroo raajii lakkoofsi saddeeti jalqaba fi dhuma agarsiisu tokko ni bakka bu'a. Yeroo raajii sana keessattiis yeroo ji'oota shanii jiru, innis yeroo dhokannaa tokko ni bakka bu'a.

“Dubbachuun” raajii seera Dilbataa dhihoo dhufaa jiru adda baasa; kanaaf Zakaariyaas yeroo seerri Dilbataa dhaabbatu dubbata, yeroo ilma isaa, hojii dhagna qabachuu kanatiin fakkeeffamee, chaappeffamu. Seenaa sana keessatti, Zakaariyaas yeroo dubbatu seera Dilbataa dura, dhuma ji'oota shaniitti, ji'a jahaffaa keessatti Maariyaam Elisabeexiin daawwatti; Hafuurri Qulqulluunis Elisabeexiin dibata; isheen is akka dubartii tokkootti dibamuu waldaa Waaqayyoo, ji'oota afur dursee, seera Dilbataa dhihoo dhufaa jiru sana dura bakka buuti.

Guyyota sana keessa Maariyaam kaatee ariitiidhaan gara biyya tulluu, magaalaa Yihuudaa tokkootti deemte; mana Zakaariyaas seentee Elizaabeexiin nagaa gaafatte. Yommuu Elizaabeex nagaa Maariyaam dhageesse, mucaan garaa ishii keessa utaale; Elizaabeexis Hafuura Qulqulluudhaan guutamte. Sagalee guddaadhaanis dubbiftee jette, “Ati dubartoota keessaa eebbifamtuu dha, ija garaa keetiis eebbifamaa dha. Haati Gooftaa koo gara koo dhufuunshee kun akkamitti anaaf ta'e? Kunoo, akkuma sagaleen nagaa gaaffii keetii gurra koo keessatti dhaga'ameen, mucaan garaa koo keessa gammachuudhaan utaale. Isheen amante eebbifamtuu dha; waan Gooftaan isheedhaaf dubbate hundi ni raawwatama.” Luqaas 1:39–45.

Dhuma ji'oota shanii irratti, Eliisabeti yaada Maariyaamii “sagalee guddaadhaan” dubbatti, amanti Maariyaam ergaa Gabri'eelitti qabdu galateeffachaa; ergaan kun guyyoota dhuma keessatti ergaa ergamaa sadaffaati. Abbaan manaa Eliisabeti, Zakaariyaas, hin amanne; Maariyaam garuu amante. Maariyaam ergaa Gabri'eel kan Zakaariyaas booddee ji'oota shaniitti dhageesse; kanaafuu amantiin ishee ergamaa sadaffaatti qabdu, ergaan dhokataan ji'oota shanii erga mul'ifamee booddee akka dhufu mallatteeffameera. Ergaan dhokataan ji'oota shanii guyyoota dhuma keessatti Mul'ata sagal lakkoofsa shan keessatti ji'oota shan isa jalqabaa dha. Maariyaam waldaa guyyoota dhuma, kan ergaa ergamaa sadaffaa fudhattu, bakka buuti; ergaan kunis hiikkaa addaa ji'oota shanii keessaa hiikamu tokko, dubbii seera Dilbataa dhihootti dhufuutiin dura xinnoo dura kan dhufu, jechuunis tilmaamaan ji'oota afur booddee, of keessatti qabata.

Mallattoolee daandii daawwannaa Maariyaa irratti, sochiin ergamoota jalqabaa fi lammaffaa, kan Zakaariyaasii fi Eliizaabeexiin bakka buufame, sochii ergamaa sadaffaa, kan Maariyaa fi

Yoseefiin bakka buufame, wajjin walitti hidhata. Zakkaariyaasi qondaala mana kiristaanaa tokkoo, isa ergaa ergamaa sadaffaa hin amanne bakka bu'a; Yoseef immoo ogeessa muka-tolfaa ta'ee, sochii hojii of-deeggarsaan bakka buufamu bakka bu'a. Adventism akkuma itti jalqabeen xumurama; innis akka sochii tokkootti jalqabe malee akka caasaa mana kiristaanaa qindaa'eetti miti. Sochiin kuma dhibba afurtamii afurii, kan Yoseef, Maariyaa fi Kiristoosiin bakka buufame, sochii Millerite, kan Zakkaariyaasii, Eliizaabeexii fi Yohaannisaan bakka buufameef firoota dhiigaa kallattiidha; amanti-dhabuun bara 1863 immoo Zakkaariyaasiin bakka buufama. Bara 1863 jechuun amanti-dhabuu ergaawwan ergamaa jalqabaa fi lammaffaa agarsiisa; sochiin ergamaa sadaffaa immoo amanti Maariyaa bakka bu'a.

“Ergamoonni ergamanii ergamaa jabaa samii irraa dhufe sana gargaaran; anis sagalee bakka hundumaa irraa dhaga'amu fakkaatan nan dhaga'e, 'Yaa saba koo, cubbuu ishee keessaa hirmaattota akka hin taaneef, dha'icha ishee irraas akka hin fudhanneef, ishee keessaa ba'aa. Cubbuuwwan ishee hamma samii ga'aniiru; Waaqayyos hammina ishee yaadateera.' Ergaan kun akkuma ergaa sadaffaatti dabalamee itti makamuutti natti mul'ate; kunis akkuma iyya halkan walakkaa bara 1844 ergaa ergamaa lammaffaa wajjin walitti makameetti ture. Ulfinni Waaqayyoo qulqulloota obsa qaban, eegan irra qubate; isaan sodaa malee akeekkachiisa isa dhumaa fi ulfaataa sana kennan, kufaatii Baabilon labsaa, akkasumas akka sabni Waaqayyoo adabbii ishee sodaachisaa sana jalaa ba'uuf ishee keessaa ba'an waamicha dhiyeessan.” Early Writings, 277.

Walitti dhufeenya ergaa lamaan walitti qabamu Maariyaam Eliisaabetiin daawwachuun bakka bu'a; yeroo sanas ji'oonni shanan dhokatan mul'atanitti ni ga'a. Bakki sun iddoo raajiiwwan lama walitti makamanii waliin labsamanidha. Tokko Eliisaabetiin lallabame, inni kaanis Maariyaamiin. Walitti qabamuun ergaa lamaan yeroo iyyi halkanii keessaa ergaa ergamaa lammaffaa wajjin walitti makamu adda baasa; kunis seenaa warra Miller keessatti walga'ii kaampii Exeter irratti raawwatame.

Eliisaabet, achiis Maariyaam labsii isaanii erga kennanii booddee, “Maariyaam ji'a sadii wajjin ishee bira turte, gara mana ishee mataa isheetti immoo deebite.” Luqaas 1:56. Yeroon guyyaa jahaatamii ja'a Exeterraa hamma Onkoloolessa 22, 1844 tti jiru ji'oota afuriin sanaan bakka bu'a; innis yeroo seerri Dilbataa dhihoo dhufu sanatti, yeroo Zakariyaas dubbate, xumurame. Ji'oonni afur kun yeroo labsii ergaa iyyiisa halkan walakkaa sanaa bakka bu'u; ergaan sunis ergaa ji'oota shan dhokatoo sanaa booddee ni dhufa.

Ergaan lamaan seenaan Milleri keessatti argaman ergamoota isa jalqabaa fi isa lammaffaa turan; ergamni ergamaa isa jalqabaa immoo raawwii raajii yeroo tokkoo, kan yeroo ji'oota shanii jalqabee, akka Josiah Litch ibsetti guyyoota kudhan dura raawwatamuu isaa, jechuunis Hagayya 11, 1840 dura hamma tokko dhokfamee tureen humneffame. Humneeffamni ergamaa isa lammaffaa immoo sirreeffama tilmaama dogoggoraa bara 1843, kan walga'ii qubannaa Exeter keessatti raawwatame, akka Samuel Snow ibsetti ture.

Lallabni ergaa dachaa iyyata halkan walakkaa yeroo gabaabaa tokkootti balballi cufamuun dura akka ta'eetti bakka buufameera; kunis seenaa Nohi keessatti yeroo ji'oota shan ture banuudhaan xumurarratti doonichi tulluu Araraat irra taa'uun xumurame. Yeroon lallaba iyyata halkan

walakkaa ji'oota shan dhokataa turan hiikamuun isaanii booddee dhufa; kunis Hagayya 11, 1840 dura guyyoota kudhan dhufe; akkasumas Gooftaan harka Isaa fakkoomota Inni chaartii 1843 irratti haguuge irraa kaasee booddees dhufe. Guyyoonni kudhan Hagayya 1 irraa eegalee hanga 11tti jiran guyyoota jahaatamii jaha Exeter irraa hanga Onkoloolessa 22, 1844tti jiranii wajjin wal simatu; dhugaan baatota dachaa immoo ji'oota shan dhokataa turan hiikamuu isaanii, sirreeffama lallaba dogoggoraa abdii kutannaa jalqabaa uumeen wajjin deemee, yeroo Maariyaam ji'a ja'affaatti Eliisaabeexiin wal argitee nagaa ishee gaafattu akka ta'ees adda baasa.

Yeroo seera Dilbataa keessatti, Ameerikaan akka bineensa guddaa dubbatti, harreen Islaamaa dubbata, mul'anni Habaaquuqis karaa afaan Ermiyaas, Zakaariyaas fi Hisqi'el dubbata. Yeroo seera Dilbataa keessatti Hisqi'el mallattoo dha; kanaafis, alaabaa yeroo seera Dilbataa ol kaafamtu bakka bu'a. Wabiilee sagal keessaa jechi "mallattoo" jedhu Hisqi'el keessatti yeroo lama caqasame, "Sanbatawwan" akka mallattoo qulqulleessummaa ta'an adda baasa; kunis walitti makamuummaa Waaqummaa fi namummaa bakka bu'a.

Ani garuu maqaa kootiif jedhee hojjadhe, akka inni saboota ormaa gidduutti, isaanii keessa turan sana duratti hin xureeffamneef; saboota sana ija isaanii duratti biyya Gibxii keessaa isaan baasuudhaan of isaanii beeksiseera. Kanaafuu biyya Gibxii keessaa isaan baasee lafa onaatti isaan fide. Sirna koo isaaniif kenne, murtii koo immoo isaaniif argisiise; namni isaan raawwatu keessatti ni jiraata.

Kana malees ani akka isaan ani Waaqayyo isa isaan qulqulleessu ta'e akka beekaniif, akka mallattoo anaafi isaanii gidduutti ta'uuf Sanbata koo isaaniif kenneera. Garuu mana Israa'el lafa onaa keessatti natti fincile; sirna koo keessa hin adeemne, murtii koo tuffatan; isaanis namni tokko yoo isaan raawwate, isaan keessatti ni jiraata; Sanbata koo immoo baay'ee xureessan; kanaaf ani dheekkamsa koo lafa onaa keessatti isaan irratti dhangalaasee isaan fixuu nan jedhe. Garuu ani maqaa kootiif jedhee hojjedhe, akka inni saboota warra ani fuula isaanii duratti isaan baase sana duratti hin xureeffamneef. Ammas lafa onaa keessatti harka koo isaanii irratti ol qabee, biyya ani isaaniif kenne sana, kan aannanii fi dammni keessa yaa'u, kan biyyoota hundumaa keessaa ulfina ta'e sana, keessa isaan hin galchine nan jedhe; sababni isaas isaan murtii koo tuffatanii, sirna koo keessa hin adeemin, Sanbata koos xureessan; garaan isaanii waaqolii tolfamoo isaanii duukaa deeme. Ta'us iji koo isaan balleessuu irraa isaan oolche; anis lafa onaa keessatti guutummaatti isaan hin fixe. Ani garuu lafa onaa keessatti ijoollee isaaniitiin, "Sirna abbootii keessanii keessa hin adeeminaa, murtii isaanii hin eeggadhaa, waaqolii isaanii tolfamoodhaanis of hin xureessinaa. Ani Waaqayyo Waaqa keessani; sirna koo keessa adeemaa, murtii koo eeggadhaa, raawwadhaas; Sanbata koos qulqulleessaa; isaanis akka isin ani Waaqayyo Waaqa keessan ta'e beektaniif, anaafi isin gidduutti mallattoo haa ta'an" jedheen. Hisqi'eel 20:9-20.

Hisqi'eel mallattoo warra dhibba tokkoo fi afurtamii afur kuma sanaa bakka bu'a; mallattoon Waaqummaa fi namummaa walitti makame immoo "Sanbatoota" Gooftichaati. Hisqi'eel jalqaba marfamuu sanaatti mallattoo dha; yeroo Yerusaalem badiisatti immoo, yeroo akka mallattoo ol kaafamutti, innis mallattoo dha. Jalqaba marfamuu sanaatti warri arguufi dhaga'u didan, warri "Sanbatoota" Isaa xureessan, isaanis akkasuma mallattoo dha.

Ergasii maanguddoonni Israa’el keessaa namoonni tokko tokko gara koo dhufanii fuula koo dura taa’an. Dubbiin Waaqayyoo gara koo dhufee akkana naan jedhe, Yaa ilma namaa, namoonni kun waaqota isaanii garaa isaanii keessatti dhaabatanii jiru; gufuu jal’ina isaanii fuula isaanii dura kaa’atanii jiru; ani immoo isaan irraa gorsa gaafachiifamuu qaba moo? Kanaafuu isaanitti dubbadhu; akkanas isaaniiin jedhi, Gooftaan Waaqayyoo akkana jedha; Namni mana Israa’el keessaa kam iyyuu kan waaqota isaa garaa isaa keessatti dhaabatu, gufuu jal’ina isaas fuula isaa dura kaa’atu, ergasii gara raajichaatti dhufu; ani Waaqayyoo akka baay’ina waaqota isaa sanaatti isa natti dhufe nan deebisa; kunis mana Israa’el garaa isaanii keessatti isaan qabachuudhaaf, sababni isaas hundinuu waaqota isaanii irraa kan ka’e ana irraa fagaataniiru.

Kanaaf mana Israa’eliin akkana jedhi; Gooftaan Waaqayyoo akkana jedhu; Qooda qalbii geeddaradhaa, waaqota tolfamoo keessan irraa deebi’aa; fuula keessanis jibbinsa keessan hundumaa irraa garagalfadhaa. Sababiin isaa, namni mana Israa’el keessaa tokkoon tokkoon, yookiis alagaan Israa’el keessa qubate, kan na irraa adda of baasu, kan waaqota tolfamoo isaa garaa isaa keessa dhaabu, gufuu jal’ina isaa fuula isaa dura kaa’atu, ergasii waa’ee koo gaafachuudhaaf gara raajichaatti dhufu, ani Waaqayyoo mataa kootiin isaaf nan deebisa. Fuula koos namicha sana irratti nan ka’a; mallattoo fi mammaaksa isa nan godha; gidduu saba koo keessaa isa nan balleessa; isinis akka ani Waaqayyoo ta’e ni beektu. Yoo raajichi waan tokko dubbate yeroo gowwoomfame, ani Waaqayyoo raajicha sana gowwoomseera; harka koos isa irratti nan diriirsa; gidduu saba koo Israa’el keessaa isa nan balleessa. Isaan adabbii jal’ina isaanii ni baatu; adabbiin raajichaa akkuma adabbii isa isa gaafatuu ni ta’a; kunis akka manni Israa’el si’achi ana irraa jallatee hin badneef, yookiis irra-daddarbaa isaanii hundumaan si’achi hin xuroofneef; garuu akka isaan saba koo ta’anii, anis Waaqa isaanii ta’uuf, jedha Gooftaan Waaqayyoo. Hisqi’el 14:1–11.

Naashviil keessatti, warri mana kiristaanaa Adveentistii Guyyaa Torbaffaa Laa’odiiqeyaa keessa jiran, akkuma Zakkaariyaasitti hin amanne; warri “akka bara durii keessatti turetti dinqiiwwanii fi mul’ata ifa ta’e humna Waaqayyoo eeggachuu nu hin barbaachisu” jechuun ejjennoo fudhatan, kan bara 1840 irraa hamma 1844tti bakka bu’ame, warra Adveentizimii ala jiran irraa akka maaliif akeekkachiisa kennuu keessatti kufan irratti gaafatamu. Isaan “mallattoo” ergaa nagayaa sobaa fi nageenya jedhuu ta’u; kunis akkuma dunkaana lama wal faallessan kan walga’ii kaampii Exeter keessatti bakka bu’ameetti adda ba’uu ogeeyyii fi gowwootaa mallatteessa. Isaan “mallattoo” waaqeffannaa waaqota sobaa fi fincila ni baatu; yeroo Hisqi’eel garuu ergaa dhugaa akeekkachiisa raajii ni baata. Dhuma marfamuu sanaatti, yeroo Yerusaleem barbadooftu, kan seera Dilbataa bakka bu’u, mallattoon fincila mallattoo bineensaa dha; mallattoon abboomamuu immoo chaappaa Waaqayyoo dha.

Yeroon qorumsaaf kenname Seera Dilbataa irratti guutummaatti Adventismii irratti cufama, achittis mallattoon qajeelotaa fi hamoota mallatteeffamanii jiru ni jira. Cufamuun yeroo qorumsaaf kenname Seera Dilbataa yeroo dhihoo dhufu irratti ta’u, cufamuu yeroo qorumsaaf kenname yeroo Mikaa’el ka’u fakkeessa; achittis mallattoon du’a tuutota baay’ee Googii fi Maagoogiin bakka buufamee mul’ata.

Imaltoonni biyya sana keessa darbanis, yeroo namni tokko lafee namaa tokko argu, hamma awwaaltotni isa sulula Hamongog keessatti awwaalanitti mallattoo isa bira kaa'a. Maqaan magaalaas immoo Hamonah ta'a. Akkasitti biyya sana ni qulqulleessu. Hisqi'el 39:15, 16.

Mallattoon kakuu isa jedhu boqonnaa soddoma torbaffaa Hisqi'eel keessatti ibsameera; achitti lafeewwan du'an guutuun isaanii jireenyatti deebi'anii, uleen lameenis walitti makamu. Lafeewwan sun ergaa Islaamaa, isa qilleensota afuriin bakka buufameen, jireenyatti fidamu; kanaanis Adoolessa 11, 1840 fakkeessu. Uleen lamaanis tokko keessatti walitti ida'amu; kanaanis walitti hidhamiinsa ergaa ergamaa lammaffaa fi ergaa iyya halkan walakkaa bakka bu'a. Lafeewwan sun humna kennamuu ergamaa jalqabaa ti; uleen lamaanis humna kennamuu ergamaa lammaffaa ti. Sana booddee sabni Waaqayyoo, sabni kakuu Isaa filatamaan bara dhumaa ta'u; Yohannisiin bakka buufamanii akka dhibba tokkoo fi afurtamii afur kumaatti mul'atu.

Kana malees ani isaanii wajjin kakuu nagaa nan godha; innis isaanii wajjin kakuu bara baraa ta'a; ani isaan nan dhaaba, nan baay'isa, iddoo qulqullummaa koos bara baraan gidduu isaanii nan kaa'a. Dunkaanichi koos isaanii wajjin ni ta'a; eeyyee, ani Waaqa isaanii nan ta'a, isaanis saba koo ni ta'u. Yommuu iddoo qulqullummaan koo bara baraan gidduu isaanii ta'u, saboonni ormaas akka ani Waaqayyoo Israa'el qulqulleessu ni beeku. Hisqi'el 37:26–28.

Walittiinqi waaqummaa fi namummaa Dubbii Waaqayyoo keessatti karaa garaa garaatiin ibsama; fakkeenyonni isaanii keessaa tokko immoo yeroo “masaraa lubbuu” isa uumama namaa keessaa kutaa ol'aanaa keessatti argamu masaraa iddoo qulqullummaa Waaqayyootiin walqabsiifamudha. Yeroo kutaan teessoo mootummaa samii, inni masaraa Waaqayyoo bakka bu'u, masaraa kutaa ol'aanaa uumama nama tokkoo wajjin walitti makamu, sabni Waaqayyoo “qulqulleeffamu” innis “gidduu isaanii keessa bara baraan” ni jiraata.

Boqonnaa soddonii-torbaatamaa booda, Hisqi'eel boqonnaawwan soddonii-saddeetii fi soddonii-sagal kaa'a; achittis inni Googii fi Maagoogiin akka mallattoo walta'insa ilmaan namootaa warra saba kakuu Waaqayyoo filatamanii alaa jiranitti dubbata. Boqonnaa afurtama keessatti, sabni kakuu kan boqonnaa soddonii-torbaatamaa mana qulqullummaa lafa guutuu guuttutti bakka bu'amee dhihaata. Boqonnaawwan soddonii-saddeetii hamma afurtamaatti ka'uu saba kakuu Waaqayyoo bara mootummaa dhumaatti agarsiisu; kunis lakkoofsota 38 fi 40 tiin bakka buufameera.

Barreeffama itti aanutti wantoota kana ni itti fufna.